

РЕЦЕНЗІЯ
на дисертаційне дослідження
ЗАМКОВОГО Максима Юрійовича
на тему «Управління процесами забезпечення якості в
академічних організаціях»
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
в галузі знань 07 Управління та адміністрування
за спеціальністю 073 Менеджмент

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Система вищої освіти переживає сьогодні період глибоких змін, пов'язаних із цифровізацією, європейською інтеграцією, посиленням конкуренції на ринку освітніх послуг, необхідністю оперативно реагувати на потреби ринку праці та функціонуванням академічних організацій в умовах воєнного стану. За таких обставин якість освітньої діяльності стає одним із визначальних чинників ефективного розвитку академічних організацій, а вдосконалення управління процесами її забезпечення набуває особливого значення. Водночас забезпечення якості освіти вже давно не зводиться лише до виконання вимог законодавства або проходження акредитаційних процедур. Воно передбачає формування цілісної системи управління, здатної забезпечити постійне вдосконалення внутрішніх процесів, широке використання цифрових технологій, об'єктивне оцінювання результативності діяльності, активне залучення всіх зацікавлених сторін та впровадження сучасних підходів до прийняття управлінських рішень. Саме від ефективності такої системи значною мірою залежить спроможність академічної організації забезпечувати високий рівень надання освітніх послуг та відповідати сучасним суспільним викликам.

Водночас сучасні умови функціонування академічних організацій висувають нові вимоги до побудови та розвитку внутрішніх систем забезпечення якості, а ті динамічні зміни зовнішнього середовища, які сьогодні існують, потребують перегляду існуючих підходів до управління якістю освітньої діяльності та вдосконалення процесів її забезпечення. Саме тому ЗАМКОВИМ Максимом Юрійовичем було обрано тему, що присвячена вдосконаленню управління процесами забезпечення якості в академічних організаціях, яка є актуальною та важливою.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Робота ЗАМКОВОГО Максима Юрійовича виконана як частина науково-дослідних робіт кафедри менеджменту Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», які проводилися в рамках тематики НДР «Розвиток науково-методичної бази менеджменту організацій в умовах сучасних глобалізаційних викликів» (номер державної реєстрації 0122U001126), а також науково-дослідної тематики «Забезпечення довгострокового економічного

зростання організацій в контексті побудови адаптивних систем управління на засадах сталого розвитку» (номер державної реєстрації 0125U000360). Особистий внесок автора полягає в обґрунтуванні механізмів формування адаптивних систем управління якістю в закладах вищої освіти, визначенні чинників, що впливають на ефективність їх функціонування в умовах нестабільного зовнішнього середовища, дослідженні економічних аспектів оптимізації процесів забезпечення якості, розробленні підходів до оцінювання ефективності управлінських заходів та обґрунтуванні пріоритетних напрямів ресурсного забезпечення сталого розвитку організацій.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз змісту дисертаційної роботи, наукових публікацій і тез доповідей ЗАМКОВОГО Максима Юрійовича дає підстави стверджувати, що одержані ним наукові результати є належним чином обґрунтованими, достовірними та базуються на самостійно проведених дослідженнях.

Аналіз змісту дисертаційної роботи свідчить про чітке формулювання мети дослідження, її логічний взаємозв'язок із поставленими завданнями, які послідовно реалізовано та повною мірою розкрито в структурі роботи й отриманих наукових результатах. Сформульовані автором наукові положення характеризуються належним рівнем наукової новизни, є достатньо обґрунтованими та достовірними, що підтверджується теоретичними й прикладними результатами дослідження. Об'єкт і предмет дослідження визначено коректно та узгоджено з метою і завданнями роботи. Анотація повною мірою відображає зміст дисертації, а її українська та англійська версії є ідентичними за змістом, розкривають основні положення, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів.

Дисертаційна робота вирізняється належним рівнем наукової обґрунтованості отриманих результатів, що забезпечується використанням сучасного методологічного та методичного інструментарію. В процесі дослідження автором застосовано метод анкетного опитування, результати якого стали основою для побудови кореляційної матриці, а також здійснено аналіз, інтерпретацію та вторинний аналіз результатів соціологічних досліджень, проведених українськими академічними організаціями. Разом з цим у роботі використано методи теоретичного узагальнення, абстрагування, системного підходу та критичного аналізу, що сприяло всебічному вирішенню поставленої наукової проблеми. Інформаційну базу дослідження становлять результати соціологічних досліджень, проведених у закладах вищої освіти України, а також значний масив українських і зарубіжних монографій, наукових публікацій та інших джерел. Список використаної літератури налічує 119 найменувань, що свідчить про ґрунтовне опрацювання теми дослідження та належний рівень наукового обґрунтування сформульованих положень і висновків.

Загалом достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджуються коректністю постановки мети й завдань дослідження, їх логічним вирішенням, а також розробленням науково-методичного підходу та практичного інструментарію управління процесами забезпечення якості.

Дисертаційна робота ЗАМКОВОГО Максима Юрійовича має чітку та логічно вибудовану структуру, а її основні складові – вступ, три розділи, висновки та список використаних джерел є взаємопов'язаними й послідовно розкривають зміст дослідження. У вступі належним чином обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, висвітлено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено інформацію про зв'язок роботи з науково-дослідною тематикою кафедри менеджменту, а також подано відомості щодо апробації результатів дослідження та їх висвітлення в опублікованих наукових працях.

У першому розділі «Теоретичні засади формування концепцій управління якістю в організаціях» автором досліджено еволюцію наукових підходів до менеджменту якості та розглянуто основні етапи їх розвитку. Значну увагу приділено особливостям управління якістю в академічних організаціях, а також аналізу системного та процесного підходів до забезпечення якості вищої освіти. Окремо охарактеризовано сучасні концепції менеджменту якості та специфіку їх застосування в діяльності закладів вищої освіти.

У другому розділі дисертації «Аналіз проблем управління якістю» автором проаналізовано сучасний стан якості вищої освіти, а також досліджено особливості функціонування внутрішніх систем забезпечення якості в українській та зарубіжній практиці. Значну увагу приділено аналізу результатів соціологічного дослідження, проведеного на базі Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», що дало змогу оцінити сприйняття учасниками освітнього процесу окремих аспектів функціонування системи забезпечення якості. На основі отриманих результатів здійснено їх узагальнення та інтерпретацію, а також визначено проблемні аспекти й тенденції розвитку процесів забезпечення якості.

Третій розділ «Удосконалення організаційних підходів, спрямованих на підвищення освіти і навчання у вищій школі» присвячено дослідженню європейських та американських підходів до управління процесами забезпечення якості вищої освіти та обґрунтуванню можливостей їх адаптації до умов функціонування українських академічних організацій. Автором запропоновано методичні рекомендації щодо вдосконалення управління процесами забезпечення якості, які передбачають використання сучасних управлінських підходів, цифрових інструментів та механізмів прийняття управлінських рішень. На особливу увагу заслуговує розроблена автором концепція цифровізації внутрішніх аудитів, яка поєднує сучасні цифрові рішення з удосконаленням механізмів внутрішнього контролю та спрямована на підвищення ефективності діяльності академічних організацій.

Наприкінці кожного розділу дисертації автором сформульовано узагальнені висновки, які логічно випливають із проведеного дослідження та відображають взаємозв'язок між поставленими завданнями й одержаними науковими результатами. Усі визначені в роботі завдання успішно виконано, а представлені наукові результати є самостійними, характеризуються науковою новизною та мають практичне значення. Загалом дисертаційна робота ЗАМКОВОГО Максима Юрійовича є завершеним науковим дослідженням, у якому забезпечено логічну узгодженість мети, завдань, наукової новизни, висновків і практичних рекомендацій, а сформульовані положення, висновки та рекомендації є достатньо обґрунтованими й достовірними та в сукупності забезпечують вирішення поставленого автором наукового завдання.

Практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні розроблених автором науково-методичних підходів до управління процесами забезпечення якості, що підтверджується відповідною довідкою про впровадження в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка». Окремі положення дисертаційного дослідження також використовуються в освітньому процесі під час підготовки здобувачів вищої освіти за освітніми програмами «Менеджмент», «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» та «Менеджмент організацій і логістика» спеціальності 073 «Менеджмент» при викладанні освітніх компонентів С4 «Управління якістю та конкурентоспроможністю» та Ф2 «Управління проектами», що засвідчується відповідними документами, наведеними в дисертаційній роботі.

Ступінь новизни наукових положень дисертації

До основних наукових результатів, які становлять наукову новизну дисертаційної роботи ЗАМКОВОГО Максима Юрійовича і підтверджують особистий внесок автора в розробку наукових досягнень, можна віднести такі:

удосконалено:

етодичний підхід до цифровізації внутрішніх аудитів у системі управління якістю академічних організацій, який, на відміну від наявних, передбачає інтеграцію інструментів електронного документообігу АСКОД у процеси планування, проведення та документування внутрішніх аудитів, що забезпечує підвищення оперативності оброблення управлінської інформації, прозорості аудиторських процедур, підвищення достовірності результатів контролю та посилення аналітичного обґрунтування управлінських рішень;

еоретичне розуміння «ядра якості» освітнього процесу, яке, на відміну від існуючих підходів, ґрунтується на виокремленні взаємопов'язаних детермінант сприйняття якості освіти, зокрема зв'язків між якістю викладання та загальною задоволеністю здобувачів вищої освіти, відповідністю освітньої програми їхнім очікуванням та загальною задоволеністю, якістю освітньої програми та її відповідністю очікуванням; а також якістю освітньої програми та використанням методів розвитку

критичного мислення, що дає змогу визначати пріоритетні напрями управлінського впливу на підвищення якості освітнього процесу в академічних організаціях; онотійно-категоріальний апарат менеджменту у сфері вищої освіти шляхом уточнення визначення поняття «академічні організації», яке, на відміну від законодавчо закріпленого терміну «заклад вищої освіти», охоплює сукупність закладів та установ, уповноважених здійснювати підготовку здобувачів освіти за різними рівнями вищої освіти, включаючи наукові установи та організації, що забезпечує формування єдиного управлінського підходу до суб'єктів освітньо-наукової діяльності;

ауково-методичні підходи до систематизації бізнес-моделей українських закладів вищої освіти, які, на відміну від існуючих, враховують не лише механізми формування доходів від підготовки здобувачів вищої освіти за кошти державного (місцевих) бюджетів та за договорами про надання освітніх послуг, але й передбачають виокремлення моделі взаємодії з випускниками як самостійного напрямку створення довгострокової цінності, що сприяє диверсифікації джерел ресурсного забезпечення та підвищенню стійкості функціонування академічних організацій.

Набули подальшого розвитку:

етодичні підходи до залучення здобувачів вищої освіти до процесів забезпечення діяльності академічних організацій, які, на відміну від існуючих, передбачають розширення ролі здобувачів вищої освіти від об'єктів освітнього процесу до активних учасників створення організаційної цінності через їхню участь в освітній, науковій, проєктній, комунікаційній та управлінській діяльності, що сприяє підвищенню ефективності використання внутрішнього потенціалу організації та посиленню її конкурентоспроможності.

Повнота викладу положень дисертації в опублікованих роботах

Основні наукові результати дисертаційного дослідження опубліковано в трьох наукових статтях у фахових виданнях України категорії «Б», що індексуються в міжнародній наукометричній базі Index Copernicus, а також апробовано в матеріалах восьми міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій. Наукові публікації повною мірою відображають зміст дисертаційної роботи, її основні положення, наукову новизну та результати, що виносяться на захист.

Дотримання норм академічної доброчесності

Результати перевірки дисертаційної роботи за допомогою системи StrikePlagiarism засвідчили, що всі виявлені текстові запозичення мають належні посилання на відповідні джерела, у тому числі на власні наукові публікації автора. Україномовна та англomовна анотації є ідентичними за змістом і повною мірою відображають основні положення та наукові результати дисертаційного дослідження. Оформлення дисертаційної роботи й анотації відповідає вимогам, встановленим Міністерством освіти і науки України.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи.

Водночас, високо оцінюючи науковий рівень дисертаційної роботи, її теоретичну та практичну цінність, варто звернути увагу на окремі дискусійні положення й висловити деякі зауваження щодо дисертації ЗАМКОВОГО Максима Юрійовича.

У параграфі 1.2 розділу I автором приділено увагу аналізу підходів до управління якістю в академічних організаціях різних країн. Для більшої наочності результати такого аналізу можна було б узагальнити у вигляді порівняльної характеристики основних моделей із визначенням їхніх переваг, обмежень та перспектив застосування в українській системі вищої освіти.

Параграф 2.2 розділу II містить аналіз результатів соціологічного дослідження, який дає цілісне уявлення про стан функціонування внутрішньої системи забезпечення якості. Водночас окремі встановлені тенденції заслуговували б на ширше пояснення з позицій їх причинно-наслідкових зв'язків, що зробило б інтерпретацію отриманих результатів ще більш переконливою.

У параграфі 3.1 розділу III автор наводить детальний аналіз зарубіжного досвіду управління процесами забезпечення якості та окреслює можливості його використання в діяльності українських академічних організацій. Поряд із цим, інтерес викликало б глибше висвітлення можливих організаційних і ресурсних обмежень, які можуть впливати на адаптацію окремих запропонованих підходів.

У параграфі 3.2 розділу III автором запропоновано концепцію цифровізації внутрішніх аудитів, яка є одним із ключових результатів дисертаційного дослідження. Разом із тим, концепція лише частково висвітлює критерії оцінювання ефективності її практичного застосування. Запропонований підхід виграв би від більш детального визначення показників, за допомогою яких можна оцінити результативність впровадження концепції в діяльність академічних організацій.

Параграф 3.3 розділу III присвячено економічному оцінюванню запропонованих заходів щодо оптимізації надання освітніх послуг. Додаткової аргументованості цьому підходу надало б моделювання кількох варіантів його практичного застосування або аналіз впливу зміни ключових вихідних параметрів на кінцеві результати оцінювання.

Висловлені зауваження та дискусійні положення не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи. Проведене дослідження має належний рівень наукової обґрунтованості, містить результати, що характеризуються науковою новизною та практичною значущістю, а сформульовані автором висновки й рекомендації є достатньо аргументованими.

Загальний висновок

Дисертаційне дослідження ЗАМКОВОГО Максима Юрійовича на тему «Управління процесами забезпечення якості в академічних організаціях» є цілісною та завершеною науковою працею, виконаною автором самостійно. У роботі вирішено актуальне наукове завдання, що полягає в розвитку теоретичних положень і розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління процесами забезпечення якості в академічних організаціях.

Дисертацію викладено українською мовою. Її зміст, стиль викладу та оформлення відповідають вимогам, встановленим для дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент». Робота вирізняється послідовною структурою, логікою побудови, належним рівнем наукової аргументованості, а також обґрунтованістю сформульованих положень, висновків і рекомендацій.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертаційна робота ЗАМКОВОГО Максима Юрійовича «Управління процесами забезпечення якості в академічних організаціях» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами), а також Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами). За своїм науковим рівнем, змістом і отриманими результатами дисертація відповідає встановленим вимогам, а її автор – ЗАМКОВИЙ Максим Юрійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Рецензент

к.соц.н., доцент кафедри історії та
політичної теорії
Національного технічного університету
Дніпровська політехніка»

Лариса КОЛІСНИК